

gratia. Sic autem regnat gratia per iusticiam, si accepta remissione peccatorum iusticiam sequimur, ut uidens gratia fructum se habere in bonis quos redemit, regnet in uita æterna, sciens nos futuros æternos. Superabundat ergo gratia, quia peccatum ad tempus regnauit: gratia autem in æternum. Dei enim regnum est gratia regnante, sicut diaboli regnum erat peccato regnante. Totum tamen ad Christum refert, ut omnis gratia dei à Christo discatur. Ad superiorem igitur sensum respondet dicens.

¶ CAPVT VI.

Vid ergo dicemus? **Permanebimus in peccato, ut gratia abundet? Absit.** Hoc est, nunquid semper peccandum est ut donum dei abundet, tegens nostra peccata, ut semper remissionem peccatorum sperantes, quia deus pius est, Christi gratiam proferamus: Non utique. Ideo enim nostri misertus est deus per Christum, ut de cætero non peccantes & meritum nobis & dei gratiam in nos regnare faciamus. Aufert enim regnum gratiæ dei & tradit peccato, qui rursus redit ad ueterem hominem, id est, ad ritum præteritæ uitæ. Duabus enim ex causis misericordiã accepimus, ut & diaboli regnum excluderetur, & dei imperium ignorãtibus prædicaretur, per hoc ipsum dignitate nobis quæsitã. ¶ **Qui enim mortui sumus peccato, quomodo adhuc uiuimus in illo?** Hoc dicit quoniã uiuentes peccato mortui eramus apud deum. Qui peccat enim uiuit peccato, sicut qui non peccat uiuit deo. Superueniente enim gratia dei per Christum, & nos per fidem lauacro spiritali regenerante, cœpimus uiuere deo, mortui autem esse peccato qui est diabolus: hoc est tamẽ mori peccato, liberari à peccato, fieri autem serui dei. Itaque mortui iam peccato non redeamus ad mala pristina, ne iterum uiuamus peccato & morientes deo amissa dignitate peccatam

nam quam euafimus incurramus.

A Nignoratis quia quicumq; baptizati sumus in Christo Iesu, in morte eius baptizati sumus? Hoc dicit, ut sciamus baptizatos nos iam non debere peccare, quia cum baptizamur comorimur Christo, hoc est in morte eius baptizari. Illic enim omnia peccata nostra moriuntur, ut innouati deposita morte resurgere uideamur ad uitam renati. ut quomodo Christus mortuus peccato resurrexit, ita & nos per baptismum spem resurrectionis habeamus. Baptismum itaque mors peccati est, ut alia sequatur natiuitas, quae corporis mente compagine, hominem mente innouat sepulta omnium malorum actuum uetustate. ¶ Cōsepulti enim sumus cum illo per baptismum in mortem, ut quem admodum Christus resurrexit à mortuis per uirtutē patris, ita & nos in nouitate uitae ambulemus. Hæc dicens, etiam istud significat quod primum est, quia Christus corpus suum à mortuis excitauit. Ipse enim uirtus est dei patris, sicut dicit: Soluite templū hoc & ego tribus diebus excitabo illud, hoc autem dicebat de templo corporis sui, & quia resurrexit in nouā uitā quæ iā mori nesciat. Noua autem dicitur, quia à Christo data est, quæ est disciplina Christiana. Nos autē baptizati consepulti sumus Christo, ut de cætero hanc uitam sequamur, in qua Christus resurrexit. Baptismum itaque resurrectionis pignus est & imago, ut iā in præceptis Christi manentes, ad præterita denuo nō reuoluamur. Qui enim moritur, iam non peccat, mors enim finis peccati est. Nam ideo per aquā celebratur, ut sicut aqua sordes corporis abluunt, ita & nos per baptismum ab omni peccato spiritualiter purgatos nos & innouatos credamus, ut quod incorporale est, inuisibiliter abluatur. ¶ Si enim complātati sumus similitudini mortis eius, simul & resurrectionis erimus. Tunc nos feliciter dicit posse resurgere, si similitudini mortis eius fuerimus complātati, id est, si in baptismo omnia uitia deponentes, in no

Ioan. 2

E ; nam

1^a Ioānis 3.

uam uitam translati, de cætero non peccemus, p̄ quod
 simul & resurrectionis illius similes erimus. **S**imilitudo enim mortis, similem præstabit resurrectione. **Q**uod
 in epistola sua Ioannes Apostolus memorat, dicens:
Scimus cū apparuerit similes ei erimus, hoc est immortalem & gloriosum resurgere. Nec enim hæc erit similitudo ut nihil distet, quia similis erit in corporis gloria, nō in diuinitatis natura. ¶ **¶ Sciens hoc quia uet⁹ homo noster simul crucifixus est, ut destruat⁹ corpus p̄cti, ut ultra non seruiamus peccato. Qui em̄ mortuus est iustificatus est à peccato.**) Multa innectit & iterat, ut baptizatos doceat iam non debere peccare, maxime ne ad idololatriam reuertantur. Grauisimū enim crimen & caput totius erroris est, ne perdant gratiā acceptam à deo per Christum. Hominem ergo ueterē, actus præteritos dicit, quia sicut nouus homo p̄ fidem & puram uitam dicitur, ita & uetus homo per diffidentiam & malos actus. **Hos actus crucifixos dicit, id est, mortuos, ut corpus destruat⁹ peccati, quod est cuncta crimina.** Omnia enim p̄ctā simul corpus appellat, quod destrui dicit per bonam uitam, & fidem catholicā. ¶ **¶ Si autem mortui sumus cum Christo, credimus etiā quod simul uiuemus cum illo.**) ¶ **¶ Manifestum est hos qui carnem crucifixerunt, id est, mundum cum uitijs & concupiscentijs eius, mori mundo & commori Christo, æternæ quoq; uitæ ac salutaris coimaginari, ut gloriæ Christi similes effici mereantur.** ¶ **¶ Caro uero, id est, corpus sic crucifigitur, si desideria eius calcantur, quæ manente in ea peccato, creantur ex præuaricatione primi hominis cœpta.** In carne enim diabolus crucifigitur. Ipse enim est qui fallit per carnem. **Caro ergo aliqui mund⁹ id est, elementa, aliquando uero corpus hominis intelligitur, uel ipsa anima sequens corporea uiria.** ¶ **¶ Sciens quod Christus resurgens ex mortuis, iam nō moritur, mors illi ultra non dominabit. Quod em̄ mortuus est p̄ctō, mortuus est semel, quod autem uiuit, uiuit deo.**)

Securitatem

Securitatē æternitatis in resurrectione saluatoris ostēdit, ad quā uenire cōtingit si melioris uitę fuerit emulatio. Qui em̄ bene agēdo uiuit deo, hic uere uiuit, quā eter nā habet uitā. ¶ Ira & uos existimate uos mortuos esse p̄c̄tō: uiuētēs autē deo in Christo Iesu dño nostro.) Sic loquit̄ ut doceat nō aliter mori posse p̄c̄tō & deo uiue re, q̄ ut in Christo sit oīs spes, quē dñm nostrū appellat, nihil legis ad salutē, p̄ficiat capeffendā in futuro seculo, qm̄ non aliter deo uiuitur quā per Christum.

NON ergo regnet peccatum in uestro mortali corpe, ut obediatis cōcupiscētijs ei⁹.) Mortale corpus est ex causa pr̄uaricationis Adę, ex fi de autem Christi fore creditur immortale. ¶ Ut autē ad promissionem hanc ueniat, non obediendum dicit pec cato, ne regnet in uestro mortali corpore. Si autem nō regnat, non uidebitur corpus hoc esse mortale, quia in spe æternitatis est. Non prop̄ dissolutionē dixit mor talis dicatur, qui in gehenna mittendus est, quia q̄ pec cato obediunt, mortem inferni non euadunt, à qua sal uator in se credentes liberauit. Mortale ergo dicēs cor pus, totum hominē significauit, quia qui obediūt p̄c̄tō, mortales dicuntur. ¶ Anima enim, inquit, quę peccat ipsa morietur, id est, totus homo: nemo enim sine cor pore iudicabitur. ¶ Sed neq; exhibeatis membra uestra arma iniquitatis p̄c̄tō.) Ostendit diabolus nos tris nos iaculis expugnare. Occasio enim datur illi p̄ nostra p̄c̄tā, ut deserente nos deo, accepta potestate illu dat & mortificet nos. Ideo membra nostra ab omni o pere iniquitatis continere debemus, ut inimicus noster inermis inuentus subiciatur. ¶ Et non dixit: exhibere corpora uestra, sed membra uestra, membris enim mi nistris erratur, non toto corpore. ¶ Sed exhibete uos deo tanquam ex mortuis uiuentes.) Mortē ignorantīā & infidelitatem cum mala uita significat, quia uita est cognoscere deum per Christum. Quia enim nemo si-

Ezech. 18.

ne parente ortum sumit uitæ, omnia autem à deo orta sunt ad uitam per Christum, idcirco qui non cognoscit parentem omnium esse deum per Christum, uitam habere non dicitur, hoc est, sic habetur ac si non sit. Ipse enim semetipsum esse negat, dum sine parente deo esse se putat. Itaq; ignorantia & turpis uita mors est. Vicia enim ista mortem acquirūt, & nō mortē hanc quę cōmunis est omnibus, sed mortē gchennæ, sicut supra memoraui, ut cognitio parentis dei & sancta conuersatio uita sit, non hæc quę occasui subiacet, sed illa futuri seculi, quę uocatur eterna. Quā ob rem exhibete uos deo, inquit, quę cognoscentes profecistis in salutē, ut inhonestæ uitæ renunciātes sitis ex mortuis uiuentes. ¶ Et mēbra uestra arma iusticię deo.) Tāta nos modestia cōuersationem nostrā uult gubernare, ut actus nostri iusticię dei proficientes, non mundanę iusticię, quia mūdi iusticia sine fide est Christi, sine qua non uita sed mors est, arma præbeamus illi ad defendendos, cui cū arma per opera bona præbemus, dignos nos facimus adiuuari ab ea, quia iusticia dei indignos despicit. Vbi em̄ iusticia dei fuerit, ibi habitat spiritus sanctus, ad adiuuandā imbecillitatem nostrā. Sicut enim peccato arma præbemus cum male agimus, ita & iusticię cū recte uersamur mēbra custodientes ab omni turpitudine. ¶ Peccatum autē uestri iā nō dominabitur, nō enim sub lege estis sed sub gratia.) Si secundū præcepta quę dat ambulemus, peccatum nobis dicit nō posse dominari. His enim dominatur qui peccant, non em̄ ita ambulantes ut præcipit, sub lege sumus: si uero nō peccemus nō sumus sub lege, sed sub gratia. Si autem peccemus, uertimur sub lege & incipiet nostri dominari peccatū, quia qui facit peccatū, seruus est peccati, & necesse est quod sit sub lege quam diu remissa non accipit. Peccatū em̄ autoritate legis, reum facit peccatorē: ac per hoc cui data remissio est, & custodit se ne de cætero peccet, neq; peccatum ei dominabitur, neq; sub lege est. Cessat em̄ circa eū autoritas

legis

legis, qui liberatus est à peccato. Quos enim reos tenet
 lex, traditi sunt illi à peccato. Qui ergo peccatis exutus
 est, non potest esse sub lege. **¶** Quid ergo? Peccabimus
 quia non sumus sub lege sed sub gratia? Absit. Quoniã
 lex à deo est, ac per hoc ne fortè opponeretur, ipse sibi
 proposuit: si ex deo est lex, inquit, cur nõ debemus esse
 sub lege? Hoc cognoscit ac docet cū dei uoluntate qui le-
 gis autor est, à Christo nos liberatos de sub lege. Quã-
 uis enim recte data sit lex, data est enim ut reos offende-
 ret apud deum qui peccauerunt ante legē, & timori ef-
 set ut de cætero non peccaretur: sed quia imbecillitate
 infirmitatis suæ genus humanum à peccatis se inhibe-
 re non potuit, factum obnoxium mortis infernæ, motus
 deus pietate clementiæ suæ, qua semper humano gene-
 ri subuenit, prouidit per Christum, qua ratione despera-
 tis iam daretur medela, ut remissione peccatorum acce-
 pta, eruti à lege quæ illos habebat obnoxios, releuati &
 reparati deo adiuuante per fidem, uitium à quibus prius
 subacti fuerant repugnarent: ideoq; non peccauimus
 quasi legem spernentes dei, sed ipsius dei prouidentiam
 secuti sumus per Christum. **¶** Nescitis quia cui exhibetis
 uos seruos ad obediendum, serui estis eius cui obedistis,
 siue peccati in mortem, siue obeditionis ad iusticiam.)
 Nunc ne aliud profitentes, aliud faciamus, & cū dei ser-
 ui dicimur, gestis serui diaboli inueniamur, præmonet
 & denunciat eius nos seruos esse, cuius & uoluntatē ex-
 plemus operibus, & nõ parū obesse deum confiteri do-
 minum, & actibus diabolo famulari. Nã hoc olim deus
 denotat & accusat dicens: Plebs hæc labijs me honorat,
 cor autem eorum lõge est à me. Et dominus ait in Euã-
 gelio: Nemo potest duobus dominis seruire. Et in lege
 dictum est: Deus non deridetur. **¶** Gratias autē deo quod
 cum fuissetis serui peccati, obedistis ex corde, in eã for-
 mam doctrinæ in qua traditi estis, credentes autem in
 Christo serui facti sumus iusticiæ.) Eius enim dicimur
 serui cui obedimus, Et quia iustum est obedire Christo,
 E 5 ipse

Esa. 19
 Luca. 16

ipse enim iusticia est, & quæ præcepit iusta sunt, idcirco dicit seruos nos factos iusticiæ ex corde non ex lege, ut professio nostra animi iudicio promatur. Per naturam enim inducti sumus ad fidem, non per legem, in qua forma doctrine dei imperio facti sumus qui finxit naturam. In natura enim habemus, ut cognoscamus à quibus & per quem & in quo sumus creati. Forma ergo doctrine est, in quam tradidit nos creator naturaliter: hoc est, quod supra dixit, ipsi sibi sunt lex, dum uident naturæ suæ esse quod credunt: ut quod ludæis lex & propheta prædicarunt de Christo, hoc gentiles ex corde confiteantur. Hinc gratias refert domino, quia cum essemus serui peccati, obediuimus ex corde credentes in Christum, ut seruiremus deo, non per legem Moysi, sed per legem naturæ. **¶ Humanum dico propter infirmitatem carnis uestre.** Dum infirmitatem carnis memorat, minus se significat exigere ab homine quod dignum est circa dei culturam. Denique subinfert. **¶ Sicut enim exhibuistis membra uestra seruire immunditiæ & iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra uestra seruire iusticiæ in sanctificationem.** Ut occasionem nobis auferret timoris accedendi ad fidem, quæ quasi importabilis nobis & aspera uideretur, ea mensura nos deo seruire præcepit, qua prius famulabamur diabolo, cum utique propensius deberemus seruire deo quam diabolo. Quippe cum hic salus illic damnatio operetur: medicus tamen spiritalis non plus à nobis exigit, ne dum præcepta quasi grauius fugeremus, perpendentes infirmitatem nostram, maneremus in morte. Unde dominus: Tollite, inquit, iugum meum super uos, quia suaue est & onus meum leue. **¶ Cum enim serui essetis peccati, liberi eratis iusticiæ. Quem enim fructum habuistis tunc in illis in quibus nunc erubescitis? nam finis illorum mors est.** Manifestum est, quia qui liber est à deo, est seruus peccati. Dum peccat enim, recedit à deo & fit sub peccato. Quales ergo sunt fructus

Mat. 13.

81.